

Briuselis, 2022 11 03
C(2022) 7978 final

KOMISIJOS NUOMONĖ

2022 11 03

dėl Lietuvos kompetentingos institucijos Europos Komisijai pateikto pasirengimo valdyti riziką plano, teikiama pagal Reglamentą (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB

[Tekstas autentiškas tik lietuvių kalba]

KOMISIJOS NUOMONĖ

2022 11 03

dėl Lietuvos kompetentingos institucijos Europos Komisijai pateikto pasirengimo valdyti riziką plano, teikiama pagal Reglamentą (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB

[Tekstas autentiškas tik lietuvių kalba]

1. PROCEDŪRA

2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB¹ (toliau – Reglamentas), 10 straipsnyje reikalaujama, kad kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija parengtų pasirengimo valdyti riziką planą (toliau – PVRP). Pagal Reglamento 10 straipsnio 8 dalį PVRP turi būti atnaujinami kas ketverius metus, nebent dėl susidariusių aplinkybių juos reikėtų atnaujinti dažniau. Prieš priimant PVRP turi įvykti Reglamento 10 straipsnio 4 dalyje numatytos kompetentingų institucijų ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupės konsultacijos.

Rengiant (ir atnaujinant) PVRP, turi būti remiamasi regioniniais elektros energijos sektoriaus krizės scenarijais, kuriuos pagal Reglamento 6 straipsnį nustato ENTSO-E², ir nacionaliniais elektros energijos sektoriaus krizės scenarijais, kuriuos pagal Reglamento 7 straipsnį prieš priimdama PVRP turi nustatyti kiekviena kompetentinga institucija. Elektros energijos sektoriaus krizės scenarijai turi būti nustatomi atsižvelgiant į sistemos adekvatumą, sistemos saugumą ir kuro tiekimo saugumą ir įvertinant, be kita ko, ekstremalius gamtinius pavojus, netyčinius pavojus ir susijusius pavojus, įskaitant piktavališkų išpuolių padarinius.

2021 m. balandžio 8 d. Lietuvos kompetentinga institucija – Energetikos ministerija – Reglamento 10 straipsnio 4 dalyje reikalaujamų konsultacijų tikslais pateikė Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei savo PVRP projektą. 2022 m. sausio 18 d. Energetikos ministerija pateikė Komisijai savo galutinį PVRP.

Komisija įvertino PVRP, atsižvelgdama į Reglamento 11 straipsnyje nurodytus kriterijus ir į Reglamento priede pateiktus šablonus, ir, 2022 m. sausio 18 d. – vasario 9 d. pasikonsultavusi su Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupe, dėl jo pateikia toliau išdėstytas pastabas.

---

¹ OL L 158, 2019 6 14, p. 1–21.

² Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas.

2. KOMISIJOS ATLIKTAS PASIRENGIMO VALDYTI RIZIKĄ PLANO VERTINIMAS

PVRP gana išsamiai aprašoma nacionalinė sistema ir priemonės. Jame aiškiai išvardijamos taikytinos priemonės, išsamiai apibūdinama rankinio apkrovos mažinimo sistema ir plačiai aprašomos visuomenės informavimo procedūros.

Tačiau Komisija mano, kad kai kurie PVRP elementai nevysiškai atitinka Reglamento reikalavimus.

2.1. Pasirengimo valdyti riziką planas (PVRP)

2.1.1. Trūksta informacijos apie elektros energijos sektoriaus krizės scenarijus

Vadovaujantis Reglamento 7 straipsniu, kiekviena kompetentinga institucija turi nustatyti aktualiausius nacionalinius elektros energijos sektoriaus krizės scenarijus atsižvelgdama bent į tam tikrų rūšių riziką (retus ir ekstremalius gamtinius pavojus, netyčinius pavojus ir susijusius pavojus, įskaitant piktavališkus išpuolius ir kuro trūkumą). Šie scenarijai turi derėti su regioniniais elektros energijos sektoriaus krizės scenarijais, kuriuos pagal Reglamento 6 straipsnį nustato ENTSO-E. Pagal Reglamento 10 straipsnio 1 dalį šie nacionaliniai ir regioniniai elektros energijos sektoriaus krizės scenarijai yra pagrindas, kuriuo kompetentinga institucija turi remtis rengdama PVRP, o pagal Reglamento 11 straipsnio 1 dalies a punktą ir jo priedo 1 skirsnį PVRP turi būti pateikiama valstybei narei ir regionui nustatytų elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų santrauka.

Energetikos ministerijos pateiktame PVRP yra nurodyti ir trumpai aprašyti šeši nacionaliniai krizės scenarijai. Tačiau šie aprašymai yra labai bendro pobūdžio. Iš jų neįmanoma suprasti, kokie konkrečiai scenarijai yra modeliuojami Lietuvai. Pavyzdžiui, aprašant scenarijų „Kibernetinė ataka“ nepateikiama detali informacija apie konkrečias sumodeliuotas situacijas pagal incidento rūšį arba pagal tai, kokie subjektai (pavyzdžiui, perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai arba elektrinės) būtų paveikti, ir nėra kiekybiškai įvertinamas rizikos scenarijaus poveikis (tik paminima, kas gali nutikti, bet neaprašomas konkretus poveikis, pavyzdžiui, PVRP nurodoma, kad būtų paveiktas tiekimo saugumas, bet nepateikiama jokios išsamesnės informacijos). Be to, PVRP neaprašomi kai kurie iš regioninių elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų, kuriuos ENTSO-E pagal Reglamento 6 straipsnį nurodė kaip aktualius Lietuvai, ir nėra paaiškinama, kodėl į juos neatsižvelgiama nacionaliniu lygmeniu.

Komisija mano, kad Energetikos ministerijos pateiktas PVRP turi būti patikslintas, kad būtų išsamiau aprašyti numatomi nacionaliniai scenarijai ir užtikrintas derėjimas su regioniniais elektros energijos sektoriaus krizės scenarijais. Šios informacijos apie nacionalinius scenarijus reikia siekiant įvertinti PVRP numatytų prevencinių ir poveikio švelninimo priemonių pakankumą ir veiksmingumą. Be to, ši informacija svarbi ir kitoms, visų pirma to paties regiono, valstybėms narėms, nes gali padėti suprasti, kokį poveikį gali padaryti ir kokių bendrų iššūkių gali kelti kai kurie iš tų scenarijų.

Komisija taip pat mano, kad nuodugnai įvertinti krizės scenarijus itin svarbu dėl to, kad Rusijai įsiveržus į Ukrainą iš esmės pasikeitė ES saugumo padėtis. Todėl, Komisijos nuomone, Energetikos ministerijos pateiktas PVRP turi būti atnaujintas atsižvelgiant į šias aplinkybes ir sutelkiant dėmesį į geopolitinę riziką, priklausomumą nuo kuro, kitas tiekimo iš trečiųjų valstybių grandines (įskaitant galimybes pereiti prie kito kuro) ir iš kitų sektorių į

elektros energijos sektorių persiduodantį poveikį (pavyzdžiui, didesnę poreikį nesant kito kuro šildymui naudoti elektros energiją). Komisija Energetikos ministerijai primena, kad Reglamento 10 straipsnio 8 dalyje jau yra reikalaujama susidarius tam tikroms aplinkybėms PVRP atnaujinti dažniau nei kas ketverius metus.

Komisija rekomenduoja aprašant scenarijus:

- aiškiai nurodyti nacionalinių ir regioninių scenarijų tarpusavio sąsają, be kita ko, prielaidas, kuriomis remiantis jie buvo pasirinkti ir (arba) atmesti;
- nurodyti scenarijų apimtį, be kita ko, apibūdinti, koks pavojus kyla nacionaliniu ir regioniniu mastu;
- nurodyti pasirinkto scenarijaus ypatybes, be kita ko, tarpsektorinės ir tarpvalstybinės tarpusavio priklausomybės ryšius, sistemos padėtį prieš nutinkant pradiniam įvykiui, grėsmę infrastruktūrai ir infrastruktūros pažeidžiamumą (jei įmanoma, remiantis žalos kreivėmis), laikotarpį ir prielaidas, kuriomis remtasi;
- nurodyti įvykius ir jų chronologiją, be kita ko, aprašyti pradinius įvykius ir įvykių grandinę. Kartu turėtų būti aprašyti krizės įveikimo mechanizmai ir atsakomieji veiksmai, įskaitant taikytinas nacionalinio ir regioninio lygmens procedūras ir priemones;
- įvertinti poveikį elektros energijos sistemai ir infrastruktūrai, be kita ko, poveikį elektros energijos srautams ir padarinius. Šis vertinimas turėtų apimti kiekybinę EENS³ ir LOLE⁴ rodikliais ir (arba) kitomis kiekybinėmis vertėmis grindžiamą analizę ir į kitus sektorius (pavyzdžiui, dujų) galinčio persiduoti poveikio vertinimą;
- jei tai kibernetinės rizikos scenarijus – nurodyti sistemą, kurioje nustatyti minimalieji ir aukštesnio lygio kibernetinio saugumo reikalavimai, aprašyti įvykius incidentui taikytinas procedūras, kompetentingos institucijos funkcijas ir jos sąveiką su tokiais kibernetinio saugumo srities subjektais kaip CSIRT⁵, CERT⁶ ir už kibernetinį saugumą atsakingos institucijos (apsvarstant, kaip sektorinis ir nacionalinis atsakas būtų siejamas su ES atsaku į kibernetinius incidentus), be kita ko, per krizes, ir sąsajas su kibernetinio saugumo srities teisės aktais;
- apvarstyti su klimato kaita ir aplinka susijusius aspektus, tokius kaip pažeidžiamumas dėl klimato kaitos, su klimatu susijusi rizika ir poveikis aplinkai, be kita ko, siekiant parengti prevencines apsaugos nuo nustatytos su klimatu ir aplinka susijusios rizikos priemones, padedančias mažinti gresiančią riziką ir pažeidžiamumą. Be kita ko, turėtų būti įvertinta, kaip dėl PVRP numatytų prevencijos ir poveikio švelninimo priemonių pasikeistų (padidėtų ar sumažėtų) išmetamas ŠESD kiekis ir koks būtų tų priemonių poveikis aplinkai.

---

³ Tikėtinas nepatiktos energijos kiekis, apibrėžtas pagal Reglamento 5 straipsnį nustatytos regioninių elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymo metodikos 2 straipsnio 1 dalies e punkte.

⁴ Tikėtina apkrovos praradimo trukmė, apibrėžta pagal Reglamento 5 straipsnį nustatytos regioninių elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymo metodikos 2 straipsnio 1 dalies g punkte.

⁵ Reagavimo į kompiuterių saugumo incidentus tarnyba.

⁶ Kompiuterinių incidentų tyrimo tarnyba.

2.1.2. Trūksta informacijos apie regionines ir dvišales valstybių narių bendradarbiavimo ir tarpusavio pagalbos priemones

Reglamento 15 straipsnyje nustatyta, kad, siekdamos užkirsti kelią krizėms ar jas valdyti, valstybės narės turi solidariai bendradarbiauti. Techninių pajėgumų turinčios valstybės narės turi viena kitai siūlyti pagalbą įgyvendindamos regionines priemones (kartu su savo regiono valstybėmis narėmis) arba dvišales priemones (kartu su valstybėmis narėmis, su kuriomis jos yra tiesiogiai sujungtos, bet kurios nepriklauso tam pačiam regionui). Vadovaujantis Reglamento 12 ir 15 straipsniais ir jo priedo 3.2 poskirsnio b punktu, tokios regioninės ir dvišalės priemonės turi būti aprašytos PVRP. Be to, remiantis Reglamento 11 straipsnio 1 dalies j punktu, PVRP turi būti aprašytos ir joms įgyvendinti reikalingos nacionalinės priemonės.

Energetikos ministerijos pateiktame PVRP minimas regioninis ir dvišalis perdavimo sistemos operatorių (PSO) ir kompetentingų įstaigų bendradarbiavimas, įskaitant operatorių tarpusavio susitarimus ir bendradarbiavimo susitarimus. Tačiau, nesant papildomos informacijos, neaišku, ar tokie susitarimai atitiktų Reglamento 15 straipsnyje nustatytus reikalavimus bendradarbiauti ir teikti tarpusavio pagalbą. Šių rūšių susitarimai dažnai yra susiję tik su tinklo kodeksų turiniu ir apima tik eksploataavimo taisykles ar keitimąsi informacija. Todėl patys savaime jie gali neatitikti Reglamento 15 straipsnio nuostatų, kuriomis reikalaujama bendradarbiavimo ir tarpusavio pagalbos galutinis tikslas yra užtikrinti viešąjį ir asmeninį saugumą, o tam nepakanka vien operatorių susitarimo dėl daugiausia techninių reikalavimų arba institucijų keitimosi informacija.

Komisija mano, kad Lietuvos PVRP turi būti papildytas informacija apie Reglamentu reikalaujamas regionines ir dvišales, įskaitant visas būtinas technines, teises ir finansines, priemones ir joms įgyvendinti reikalingas nacionalines priemones.

2.1.3. Trūksta informacijos apie tam tikras nacionalines procedūras ir priemones

Reglamento 11 straipsnio 1 dalies c punkte ir jo priedo 3.1 poskirsnio b punkte reikalaujama, kad kompetentingos institucijos PVRP aprašytų nacionalines priemones, kurių paskirtis – užkirsti kelią nacionaliniuose ir regioniniuose elektros energijos sektoriaus krizės scenarijuose nustatyti rizikai arba jai pasirengti. Pagal Reglamento 11 straipsnio 1 dalies e punktą ir jo priedo 3.1 poskirsnio a punktą PVRP turi būti nustatytos išsamios susidarius elektros energijos sektoriaus krizėms taikytinos procedūros, be kita ko, atitinkamos informacijos perdavimo schemos.

Lietuvos PVRP yra išvardyti susidarius krizėms vykdytini veiksmai, įskaitant prevencines ir parengiamąsias priemones ir krizių švelninimo priemones. Tačiau tos priemonės plane neaprašomos.

Komisija mano, kad Energetikos ministerijos pateiktas PVRP turi būti papildytas išsamesne informacija apie pirmiau nurodytas priemones, be kita ko, apie įvykius, dėl kurių jas reikia taikyti, ir jų taikymo procedūras bei sąlygas, taip pat apie nacionalinėje reglamentavimo sistemoje nustatytą Elektros energijos tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių sąrašą.

2.1.4. Kita trūkstama informacija

Reglamente taip pat reikalaujama, kad:

- valstybės narės nustatytų ir PVRP apibūdintų, kas yra elektros energijos sektoriaus krizė (žr. Reglamento 2 straipsnio 9 punktą);
- PVRP būtų aprašyti sutarti regioninio bendradarbiavimo mechanizmai, kuriais užtikrinamas tinkamas veiksmų koordinavimas prieš elektros energijos sektoriaus krizę ir per ją, įskaitant sprendimų priėmimo procedūras, padedančias tinkamai reaguoti regioniniu lygmeniu (žr. Reglamento priedo 3.2 poskirsnio a punktą), ir kad PVRP būtų aprašyti taikomi mechanizmai, kurių tikslas – prieš elektros energijos sektoriaus krizę ir per ją bendradarbiauti ir koordinuoti veiksmus su kitomis regionui nepriklausančiomis valstybėmis narėmis ir trečiosiomis valstybėmis, kurios priklauso atitinkamai sinchroninei zoni (žr. Reglamento priedo 3.2 poskirsnio c punktą);
- kompetentingos institucijos, dalyvaujant atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams, periodiškai išbandytų PVRP nustatytų procedūrų, kuriomis siekiama užkirsti kelią elektros energijos sektoriaus krizėms, įskaitant dalijimosi informacija ir bendradarbiavimo mechanizmus, veiksmingumą ir kas dvejus metus atliktų elektros energijos sektoriaus krizių modeliavimą (žr. Reglamento 12 straipsnio 3 dalį ir jo priedo 6 skirsnį);
- PVRP būtų pateikta informacija apie būsimą tinklą, padėsiantį įveikti elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų padarinius (žr. Reglamento 11 straipsnio 1 dalies k punktą).

Lietuvos PVRP nurodoma Civilinės saugos įstatyme apibrėžta valstybės lygmens ekstremalioji situacija, tačiau nepateikiama išsamesnės informacijos.

Lietuvos PVRP išvardijamos sutartys ir programos, kuriomis grindžiamas regioninis bendradarbiavimas (pavyzdžiui, Baltijos šalių elektros energijos sistemos balanso valdymo sutartis, AĪNSK jungčių valdymo sutartys ir Baltijos šalių atsijungimo izoliuotam darbui nuo IPS/UPS programa). Tačiau šios sutartys ir programos jame neaprašomos.

Lietuvos PVRP nurodoma, kad Energetikos ministerija bando PVRP nustatytų procedūrų veiksmingumą, tačiau nėra minimi kas dvejus metus atliktini regioniniai tikralaikio reagavimo į sumodeliuotas elektros energijos sektoriaus krizes bandymai, apimantys sutartas procedūras ir atitinkamus subjektus.

Energetikos ministerijos pateiktame PVRP nėra minima būsima tinklo plėtra, padėsianti įveikti nustatytų elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų padarinius, ir nenurodoma, kodėl tokia plėtra nėra būtina.

Komisija mano, kad Energetikos ministerijos pateiktas PVRP turi būti papildytas pirmiau nurodyta trūkstama informacija. Be to, atsižvelgdama į išskirtines dabartines aplinkybes, Komisija Energetikos ministerijai rekomenduoja paankstinti visus privalomus PVRP nustatytų procedūrų veiksmingumo bandymus. Šie bandymai turėtų būti atlikti kuo greičiau, daugiausia dėmesio skiriant 2022–2023 m. žiemai. Jie turėtų būti atlikti bendradarbiaujant su kaimyninėmis regiono šalimis ir apimti regionines bei nacionalines priemones ir komunikacijos bei veiksmų koordinavimo protokolus. Šie bandymai turėtų padėti patobulinti

esamas priemonės ir bendradarbiavimo bei komunikacijos mechanizmus ir nustatyti papildomas nacionalines ir regionines priemonės (pastarąsias pageidautina nustatyti kartu su regioniniais partneriais).

2.2. Kitos pastabos

Komisija norėtų atkreipti Energetikos ministerijos dėmesį ne tik į pirmiau išdėstytas esmines pastabas, bet ir į keletą kitų pateikto PVRP aspektų. Nors jie nėra Reglamento 13 straipsnio 2 dalies a–f punktuose nurodyti teisiniu požiūriu problemiški aspektai, pastabos dėl jų gali praversti kompetentingai institucijai atliekant PVRP pakeitimus ateityje.

- Lietuvos PVRP paaiškinama, kas yra sinchroninė sistema, kokios šalys jai priklauso ir su kokiomis kitomis valstybėmis narėmis yra sujungta Lietuva. Tačiau reikėtų aiškiau apibrėžti, kas laikoma regionu įgyvendinant Reglamentą, t. y. aiškiai nurodyti arba valstybę narę, arba valstybių narių grupę, priklausančias tai pačiai sinchroninei zonai.
- Atsižvelgiant į planus iki 2025 m. pabaigos sinchronizuoti Baltijos šalių elektros energijos sistemas su žemyninės Europos tinklu, PVRP turėtų būti įvertinta, kaip tai gali paveikti jame nustatytas procedūras ir priemonės.
- Nors PVRP nenurodomos išmetamam ŠESD kiekiui poveikį padaryti galinčios prevencinės ar poveikio švelninimo priemonės (tokios kaip atsarginė iškastiniu kuru grindžiama energijos gamyba ar papildomų iškastiniu kuru grindžiamos gamybos pajėgumų diegimas), Komisija Energetikos ministerijai primena, kad, jei tokių priemonių būtų, jos turėtų būti išvardytos PVRP. Tokiu atveju Komisija taip pat rekomenduoja kiekybiškai išreikšti ir įvertinti su išmetamu ŠESD kiekiu susijusią riziką ir poveikį, kad būtų galima nustatyti, ar PVRP atitinka poveikio klimatui neutralumo tikslą.

3. IŠVADA

Remdamasi pirmiau pateiktu vertinimu ir atsižvelgdama į Reglamento 13 straipsnio 2 dalies c punktą, Komisija daro išvadą, kad kai kurie Energetikos ministerijos pateikto PVRP elementai neatitinka tam tikrų Reglamento nuostatų.

Komisija ragina Energetikos ministeriją iš dalies pakeisti PVRP, deramai atsižvelgiant į visas šioje nuomonėje Komisijos pareikštas pastabas, ir iš dalies pakeistą PVRP Komisijai pateikti per tris mėnesius nuo šios nuomonės gavimo dienos, kaip nustatyta Reglamento 13 straipsnio 3 dalyje. Atsižvelgdama į aplinkybes, susiklosčiusias Rusijai įsiveržus į Ukrainą, Komisija rekomenduoja pirmenybę teikti 2.1.1 skirsnyje aprašytam tiksliniam PVRP atnaujinimui, 2.1.4 skirsnyje nurodytam PVRP nustatytų procedūrų veiksmingumo bandymui, 2.1.2 skirsnyje nurodytos trūkstamos informacijos apie regionines ir dvišales valstybių narių bendradarbiavimo ir tarpusavio pagalbos priemonės pateikimui ir 2.1.1 skirsnyje nurodytam detaliam nacionalinių elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų aprašymui. Komisija ragina Energetikos ministeriją, kaip skatinama Komunikate „Sutaupytos dujos – saugu žiemą“⁷, aprašyti ir įvertinti veiksmus, kurie padėtų mažinti dujų suvartojimą elektros energijos sektoriuje kartu užtikrinant elektros energijos tiekimo saugumą. Be to, Komisija

---

⁷ COM(2022) 360 *final*.

ragina Lietuvą atsižvelgti į Europos Komisijos 2022 m. spalio 18 d. pasiūlytą Tarybos rekomendaciją dėl koordinuoto ES ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo didinimo, ypač į joje numatyto ypatingos svarbos infrastruktūros testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus.

Šioje nuomonėje pateiktas Komisijos vertinimas nedaro poveikio jokiai pozicijai, kurios ji gali laikytis dėl Lietuvos nacionalinių priemonių suderinamumo su ES teise, be kita ko, tais atvejais, kai vykdomos pažeidimų nagrinėjimo procedūros ir siekiama užtikrinti Europos Sąjungos konkurencijos taisyklių, įskaitant valstybės pagalbos taisykles, vykdymą.

Komisija šią nuomonę paskelbs viešai. Komisija nemano, kad joje pateikta informacija yra konfidenciali, visų pirma dėl to, kad ji susijusi su viešai paskelbtu PVRP. Prašome Energetikos ministeriją per penkias darbo dienas nuo šios nuomonės gavimo dienos informuoti Komisiją, ar, jos manymu, nuomonėje yra neskelbtinos komercinės informacijos, kurios konfidencialumą reikia užtikrinti.

Priimta Briuselyje 2022 11 03

Komisijos vardu
Kadri SIMSON
Komisijos narė

